Max Dauthendey

Contemplând zborul gâștelor sălbatice la Katata

Contemplând zborul gâștelor sălbatice la Katata[1]

Max Dauthendey

În vechea capitală Kyoto, cel mai vechi oraș al artiștilor, templelor și împăraților japonezi, mulți pictori fuseseră însărcinați să picteze odăile unui templu montan. Familia imperială se retrăgea pe timpul verii în acest templu și obișnuia să locuiască acolo câteva săptămâni sub grija călugărilor bogați.

Pictorii își începuseră lucrarea. Unul a pictat o sală unde vrăbiile zburau în stoluri pe pereți și se legănau pe tulpini și trestii în câmpuri de orez și pâlcuri de bambus. Un alt pictor a înfățișat pe fundalul unei foi de aluminiu o sală în care talazuri se năpusteau și spumegau de-a lungul celor patru pereți. Un al treilea a pictat o încăpere plină cu mame-pisici și pisoiași care se jucau în coșuri cu flori și smulgeau petalele capetelor mari de bujori.

Prima sală a fost numită Sala Vrăbiilor, a doua, Sala Valurilor Înspumate, iar a treia Sala Pisicilor Jucăușe.

Împăratul și împărăteasa, care luau parte cu mare interes la împodobirea sălilor, de fiecare dată, când o sală era terminată, se lăsau purtați în lectici, cu mare fast până la templul de pe munte și petreceau ora ceaiului în încăperea cea nouă. Și nu de puține ori erau însoțiți de cele trei tinere prințese. Și într-o zi pe când vizitau iar templul împăratul i-a spus celei mai mari:

— Copila mea, îmi doresc să ai o sală pictată! Fie ca pictorii să aibă parte de har și de clipe norocoase ca să-ți picteze o sală după pofta inimii.

Cea mai mare prințesă, care ținea în brațe un mic chin japonez cu blană mătăsoasă[2], cu care se juca, și-a dorit o sală plină de mopși jucăuși care să alerge în jurul ei. Și pictorii i-au pictat această sală.

— Acum tu, fiica mea, ce ai dori să-ți fie pictat? a spus împăratul celei de-a doua prințese.

Aceasta și-a dorit ceva cu totul imposibil: o sală unde lumina lunii să intre și să iasă și în care să nu fie nicio culoare.

Pictorilor le-a izbutit și această sală. Au împărțit-o în două părți. O jumătate privea spre est, cealaltă spre vest, și fiecare parte a sălii avea un balcon. De pe un *altan* se vedea răsăritul lunii, iar

---

[1] Poveste extrasă din volumul de nuvele *Opt chipuri/vederi ale Lacului Biwa: Povești de dragoste japoneze (Die acht Gesichter am Biwasee: Japanische Liebesgeschichten)* publicat prima dată în anul 1911. Poveștile lui Dauthendey se inspiră dintr-o serie de xilografii *Opt vederi din Ōmi* ce reprezintă peisaje din jurul lacului Biwa, cel mai mare din Japonia, din provincia Ōmi (acum numită Prefectura Shiga). Dauthendey reia pentru nuvelele sale și titlurile celor opt vederi ale artistului Utagawa Hiroschige(1797-1858) unul din cei mai mari maeștrii ai xilogravurii din perioada Edo. Nuvele nu sunt inspirate ca atare din legende japoneze, ci caută să creeze o atmosferă niponă, chiar să acceadă la o dimensiune fantasmagorică, onirică unde toponimele sunt prezente pentru a evoca un sentiment de evaziune.

[2] În original pinscher, *einen kleinen japanischen Seidenpinscher*

de pe celălalt se vedea apusul lunii. Și fiindcă ochiul prințesei și cel al lunii nu puteau răbda niciuna din cele șapte culori ale curcubeului, pictorii au ales să zugrăvească plantele și copacii din ambele părți cu sepia maro. Atunci, împăratul și împărăteasa au întrebat-o și pe cea de-a treia prințesă ce anume și-ar dori să-i fie pictat în sală.

— Oh, zise ea, nu-mi doresc prea mult, doar un stol de gâște sălbatice — cenușii și albe — care să străbată văzduhul în zbor zig-zag de jur împrejurul sălii. Însă fiecare gâscă trebuie să o urmeze pe cealaltă, astfel încât împreună să alcătuiască în zbor niște caractere. Semnele vor reieși dintr-un anumit copac, dintr-o anumită linie de dealuri și din urma stolului. Numai în Katata, pe lacul Biwa, pictorii ar putea îmbina zborul gâștelor, copacul și colina. Într-o singură seară de primăvară, în timpul unei plimbări prin Katata, prințesa a zărit cum, între cer și pământ, se contura o scriere minunată din linia de zbor a unui stol de gâște sălbatice ce se împletea cu silueta unui deal și cu un rând de copaci.

— Și asta numești tu simplu? a zis împăratul.

— Atunci mi s-a arătat simplu, răspunse prințesa.

— Așa ceva nu se poate picta, a spus împărăteasa.

— Atunci eu una nu-mi doresc o sală pictată, a rostit prințesa.

— Și ce spunea scrierea aceea? a întrebat pictorul Oizo când împăratul și împărăteasa îi explicară dorința prințesei.

— Prințesa a uitat, acesta a fost răspunsul.

Pictorii au plecat spre Katata încărcați cu hârtie de orez și tuș, cu foiță de aur și argint, hotărâți să studieze zborul gâștelor sălbatice. Dar, deoarece era iulie și nu treceau gâște sălbatice în acea perioadă, au trebuit să aștepte până în octombrie. Iar Oizo a căutat între timp linia dealului și șirul copacilor. Dar, fiindcă era vară și copacii plini de frunze, iar dealurile se unduiau sub ierburile înalte, n-a putut găsi nicăieri linia clară.

Oizo și ceilalți pictori studiau între timp peștii care se strângeau grămadă în apa limpede, copacii de pe mal care se cufundau oblongi în apă, curbați în oglinda apei, asemenea unei scrieturi, prepelițele care se cuibăreau în câmpurile de orez și mamele prepeliță care ciuguleau cu puii printre tulpinile de orez. Au dus aceste imagini la Kyoto în templul de pe munte și s-au gândit: „poate că prințesa se va mulțumi cu o sală de prepelițe sau cu o sală plină de copaci de pe mal și pești.”

Dar prințesa a tăcut și n-a dat semne de prețuire, iar împăratul și împărăteasa au tăcut de-asemenea. Atunci marele pictor Oizo s-a întristat și s-a întors din nou la Katata. Acolo locuia pe un deal în casa unui olar. A modelat din lutul din Katata vaze, vaze simple albe, acoperite cu o glazură verde-albăstrie, sticlind precum apele verzi și albastre ale lacului Biwa din zilele de primăvară.

Olarul avea o fiică. Era la fel de tânără și de plină de viață ca un vânt de aprilie. Stătea lângă cuptorul de olărit în care erau arse vazele și bolurile din lut ale tatălui. Ea trebuia să întrețină focul și să adauge cărbuni, iar din pricina asta avea mereu fața și mâinile înnegrite, astfel că pictorul Oizo nu o văzuse niciodată cu adevărat.

Adesea el ședea lângă cuptor alături de fată pe când aceasta întețea flăcările, și apoi desena ramurile roșii de corali ale vâlvătăilor. Desigur, toată lumea din Katata știa că pictorii imperiali așteptau toamna când în serile de octombrie gâștele sălbatice vor zbura departe. Chiar și „Rădăcinuța", cum era numită fiica olarului, știa că Oizo era întristat, căci nu putea încă să îndeplinească dorința prințesei.

Într-o seară, când luna răsărea și altanul olarului era scăldat în două culori – roșul arzător al cuptorului și albastrul rece al lunii – , 'Rădăcinuța' apărea înveșmântată într-o lumină dublă, roșie de foc și albastră de lună. Din colțul său, pictorul a oftat, iritat și sfidător: prințesei nu-i plăcuseră nici sala prepelițelor, nici cea a peștilor, iar împăratul și împărăteasa nu spuseseră nimic. Atunci a venit fiica olarului, luminată în albastru și roșu, și a spus:

— Oizo, nu suspina! Am să-ți spun ce gândește și ce dorește prințesa imperială și am să-ți arăt și înțelesul scris al zborului gâștelor sălbatice.

Și „Rădăcinuța" a luat un cărbune care se afla lângă cuptor și a desenat câteva linii pe un ulcior de lut alb, ne-ars.

— Privește, maestre! a spus ea. — Ce înseamnă cele scrise de mine în japoneză?

— Înseamnă, a zis Oizo privind fugitiv ulciorul cu idiograme, „te iubesc, când mă uit după tine. Tu însă nu mă iubești, fiindcă îți întorci privirea."

— Vezi, Oizo, spuse „Rădăcinuța", la asta se gândește prințesa, probabil e îndrăgostită de un bărbat care nu se uită la ea. Și intenționează să aibă înscrisul pictat în sala ei prin zborul gâștelor și apoi vrea să-l conducă pe bărbat în încăpere și să-l facă să-i citească dorința de pe pereți. Căci ia uită-te: scrisul este alcătuit din trei părți. Privește aici furca unui copac cu crengi întortocheate. Pe orizontală, prin furcă, vezi creasta dealului în urcuș, iar deasupra, zborul în zigzag al unei șiruri nesfârșite de gâște sălbatice, cenușii și albe. Dar în același timp vezi cum gâștele sălbatice cenușii se pierd în amurg și frâng linia, în vreme ce cele albe se desprind de pe cerul serii ca o scriere.

Oizo a întrebat uimit și cu inima larg deschisă:

— Și de unde știi că prințesa se referă tocmai la acest înscris: „Te iubesc când mă uit la tine, dar tu nu mă iubești, fiindcă îți întorci privirea?"

— Este foarte simplu, a râs „Rădăcinuța". Tatăl meu a făcut odată o vază. Însă nu am încălzit bine cuptorul, astfel încât glazura nu s-au uscat uniform și, în mod ciudat, s-au format aceste idiograme, în timp ce fundalul alb al vazei strălucea în linii de zigzag prin glazura albastru-verzuie.

Privite fugitiv, liniile albe păreau un stol de gâște sălbatice ce zboară într-un peisaj peste copaci și dealuri.

Vasul i-a plăcut unui călugăr care l-a văzut și l-a găsit deosebit de frumos, întrucât înfățișa în același timp o priveliște și o scriere. Probabil că prințesa a zărit această vază într-un templu și i s-a spus că imaginea de pe ea reprezintă zborul gâștelor sălbatice în Katata. Dar mă gândesc că ține mai mult la cele scrise decât la zborul gâștelor sălbatice, a râs „Rădăcinuța".

Oizo și-a dat o palmă peste frunte și a hohotit:

— Deci acest copac și acest deal nu sunt deloc în Katata? Și gâștele sălbatice zboară pe aici doar primăvara și toamna?

— O, da, a zis „Rădăcinuța" gânditoare. — Copacul se află probabil pe undeva prin preajmă și dealul, de asemenea, căci nimic nu-i întâmplător pe lumea asta. N-a fost o întâmplare că am întreținut prost focul și că vaza nu s-a uscat cum trebuie. „Nimic nu-i întâmplător", așa spun zeii pe aici pe la noi în Katata.

Și, în timp ce „Rădăcinuța" rostea aceste cuvinte, a deschis ușa focarului, a zdrobit de podea ulciorul pe care-l pictase, apoi a strâns cioburile și le-a aruncat în flăcări.

— Ce faci acolo? a zis Oizo uluit.

— Am sporovăit prea mult și asta mă scoate din fire, a spus „Rădăcinuța". — De aceea l-am spart.

Pictorul n-a înțeles-o, i-a întins o monedă și i-a zis:

— Deocamdată ia asta drept mulțumire pentru explicații. Mai târziu, îți voi da mai mult, când împăratul îmi va plăti sala gâștelor sălbatice.

Și Oizo s-a dus să-și împacheteze desenele pentru a pleca la Kyoto a doua zi dis-de-dimineață.

Dar de îndată ce el s-a răsucit, „Rădăcinuța" a azvârlit moneda în cuptor de parcă ar fi fost un ciob de lut. Și când Oizo i-a spus la revedere și i-a mulțumit din nou, ea a grăit:

— De ce să-ți spun adio: doar știu că o să trebuiască să te întorci.

— M-aș întoarce doar din întâmplare, a spus Oizo.

— Zeii din Katata nu știu ce-i aia întâmplare, a murmurat „Rădăcinuța" și a suflat în foc.

Pictorul a plecat la Kyoto și a pictat sala conform scrierii pe un fundal gri-argintiu: copacii în amurg, conturul dealului și bucla mare zigzagată din aer, care descria zborul gâștelor sălbatice în nuanțe de gri și alb.

Pe când Oizo încă se îndeletnicea cu pictarea, iată că se ivi unul dintre camarazii săi, tot pictor, ce locuise și el în Katata. Și cum Oizo se încuia mereu secretos în sala pe care o picta și nu voia să-i lase pe ceilalți să afle tâlcul scrierii, acesta a râs de el cu glas tare.

— Te faci de râs, omule, de stai mereu ferecat între patru ziduri și nu vrei să știi nimic din lume în afară de pictura ta. Vino diseară cu mine pe Strada Teatrului din Kyoto. Îți promit că o vizită pe Strada Teatrului va fi mai de folos pentru pictura ta decât îți închipui acum.

Oizo, care care știa cât de sincer îi era prietenul, s-a lăsat înduplecat și a pornit tăcut alături el. Au coborât muntele templului în noapte, au trecut podul, și au ajuns în oraș pe Strada Teatrului unde erau șiruri de tarabe luminate, felinare colorate și pânze întinse ce fâlfâiau ca niște steaguri în aerul nopții și descriau scene din piesele de teatru. Uimit, Oizo a rămas pe loc la intrarea în stradă. Acolo era un vânzător de lampioane. Acesta vindea lămpi din hârtie făcută din plante, impregnată cu ulei. Pe fiecare lampion era pictate idiogramele zborului misterios al gâștelor, pe care le adusese din Katata: simbolurile gâștelor sălbatice, al dealului și al copacului, despre care crezuse că le cunoaște doar el, fiica olarului și prințesa.

Oizo tăcu și-și stăpâni cu greu mirarea. I s-a strecurat gândul că a fost trădat mișelește.

Și tot mergând, el și prietenul său ajunseră la cel mai mare teatru din mijlocul străzii. Și acolo, imaginile teatrale ce împodobeau cortul de jur-împrejur înfățișau zborul gâștelor sălbatice. În același timp, un vânzător ambulant s-a apropiat de cei doi pictori și le-a oferit o jucărie: mici gâște sălbatice lucrate din vată de mătase, care atârnau de un fir de mătase și, lansate în văzduh, zburau în buclă. Un artizan în sidef i-a arătat cutii lăcuite, gravate cu zborul gâștelor sălbatice deasupra unui copac și al unui deal. Din toate aceste motive pictate răzbătea o scrierea, o declarație de dragoste: „te iubesc, când mă uit după tine. Tu însă nu mă iubești, căci îți întorci privirea.”

Oizo tăcea încă, pe deplin tulburat. Chipul i s-a întunecat, s-a oprit în mijlocul mulțimii și a dat să fugă de prietenul său. Acesta l-a prins de mânecă și i-a strigat:

— Lasă-mă să-ți explic de ce tot Kyoto cunoaște zborul gâștelor sălbatice și peisajul pe care vrei să-l pictezi. După cum știi, locuiam în Katata la un vânzător de fructe. Într-o zi, fiica lui mi-a adus în odaie o grădiniță într-un bol de porțelan. Înăuntru înflorise un cireș foarte mic. Copacul era cam cât o jumătate din brațul meu. În spatele copacului era un deal artificial din pământ. Într-o seară a așezat mica grădină în spatele unui paravan alb de hârtie pe care erau pictate cu tuș negru mici gâște sălbatice ce zburau în buclă. Ea a aprins o lampă în spatele paravanului, astfel încât umbrele grădinii pitice, ale copacului și ale dealului să cadă pe ecranul alb și să se contureze pe acesta, iar în jocul de umbre grădina și gâștele se înfățișau împreună. Dar întregul putea fi interpretat totodată și ca o scriere.

Am înțeles imediat că mă iubea și că această imagine ar trebui să fie o declarație de dragoste.

N-am dat atenție mărturisirii ei, pentru că văzusem atât de limpede râvnitul zbor al gâștelor sălbatice de la Katata, — o declarație de dragoste — încât acum eram în stare să-l pictez.

Am vrut să plec a doua zi, dar seara am mers la ceainărie, unde am întâlnit cinci dintre pictorii noștri. O dansatoare îi explicase deja unuia zborul gâștelor sălbatice de la Katata, o fată de pescar, altuia care locuia la tatăl ei, iar alte fete din Katata îl mărturisise celui de-al treilea, al patrulea și al cincilea. Astfel toți am observat că simbolistica zborului gâștelor era un secret împărtășit de toate fetele din Katata și era folosit mereu — fie ca desen pe o vază, fie ca imagine pe un paravan — ori de câte ori o fată din Katata dorea să-și mărturisească iubirea unui bărbat.

Până atunci, în Kyoto, nu aveam cunoștință despre așa ceva. Dar acum toți copiii din Kyoto cunosc simbolul zborului gâștelor sălbatice de la Katata, fiindcă secretul a fost răspândit de toți pictorii care au fost acolo. Chiar și curtea imperială știe de mult acest lucru, iar tânăra prințesă e considerată ridicolă de întreaga curte. Împăratul și împărăteasa vor fi tare mânioși, iar tu îți vei pierde capul de îndată ce vei termina de pictat sala și îți vei închipui că prințesa te iubește.

Oizo s-a gândit o clipă, apoi a râs și a zis:

— De vreme ce nu o iubesc pe prințesă, curtea n-are de ce să se supere pe mine. Am vrut să pictez zborul gâștelor sălbatice din pasiunea pentru pictură, și nu de dragul scrierii unei declarații de dragoste.

— O, ba da, ba da, i-a zis prietenul. — Trebuie să fugi, trebuie să te ascunzi, până când templul este sfințit. Sala prințesei va fi ținută închisă și nu va fi arătată deloc. Trebuie să stai deoparte până când declarația de dragoste a prințesei va fi uitată. Te sfătuiesc să iei o barcă cu pânze și să te ascunzi timp de o lună pe lacul Biwa. Nimeni n-o să te caute pe apele întinse și îți va fi ușor să eviți bărcile.

— Mi-e tare greu să mă despart de pictura mea, a zis Oizo. — Dar ai dreptate. Am să fug și am să mă ascund, până când sala prințesei va fi uitată.

Oizo a părăsit Kyoto în aceeași noapte, și-a cumpărat o barcă în care și-a pus merinde și apoi a ieșit pe lac.

Dar zilele se arătau neprietenoase: era începutul primăverii. Zile în șir, ceața părea că-l leagă pe Oizo la ochi, nu vedea nimic și nu auzea altceva decât scârțâitul bărcii.

Într-o zi, a lăsat barca să plutească spunându-și: „Voi coborî acolo unde va ajunge barca. Dacă nu pot picta, am să mor de plictiseală. Măcar o dată să mai pictez. Și-s sigur că unde o să nimerească barca, voi regăsi acel tablou care de multă vreme îmi trăiește în suflet, ca o presimțire.”

Barca pictorului a ajuns seara pe țărmul din Katata.

„Un loc nefericit”, a spus Oizo. „O să mă apuc iar să pictez gâștele sălbatice?” Am să rabd și am să văd ce se întâmplă cu mine când ajung pe uscat. Zeii cârmesc barca și tot zeii îmi vor ghida și pașii.

Pictorul a coborât pe uscat și a străbătut plaja pustie, unde stuful nu mai răsărise, doar miriștea galbenă, rămasă din anul precedent, mai acoperea țărmul.

„Anul trecut, aici se auzea cântul stufului, iar eu lucram cu sârg și pictam pești. Acum plaja e moartă și puturoasă, sub osânda iernii, așa cum și pe mine m-au osândit la lenevie.”

Deodată, pictorul s-a aplecat și a ridicat o scoică simplă, cu cochilia pe dinafară neagră, pe dinăuntru albă, care iriza în tente de albastru și roșu, strălucind ca o floare printre pietricelele de pe plajă. Oizo tot întorcea scoica în mână, a dat din cap, și-a dus mâna la frunte și s-a gândit:

„Unde am mai zărit oare aceste irizații albastre alături de scânteierea roșiatică a focului, chiar aici în Katata? Sunt sigur că doar în Katata am avut prilejul să văd aceste două culori de neuitat una lângă alta.”

Și pe când se gândea și nu reușea să-i dea de cap, o fată japoneză a coborât dealul înspre lac. Pe cap purta un coș și, la vreo douăzeci de pași de Oizo, a vărsat în lac conținutul ce părea a fi pământ.

— Ce faci acolo? i-a strigat pictorul.

Fata s-a uitat după el, și-a întins brațele, a scos un țipăt de groază, de parcă ar fi văzut o nălucă sau un zeu, și-a ascuns fața în mâneci, s-a lăsat în genunchi la marginea lacului și și-a cufundat capul în apă.

Oizo a strigat:

— Oare ți-au luat zeii mințile, de vrei să te îneci, fată?

Oizo a zbughit-o într-acolo și, după ce s-a apropiat, și-a dat seama că fata își spăla cu sârguință chipul și a recunoscut-o pe fiica olarului după jumătatea feței care era încă plină de funingine. „Rădăcinuța” care cărase într-un coș cenușa din cuptorul tatălui până la lac.

— Ce faci acolo? a întrebat Oizo din nou. — Era cât pe ce să nu te recunosc „Rădăcinuță”, căci pe jumătate ești neagră și pe jumătate albă.

„Rădăcinuța” și-a suflat apa din nas, și-a spălat cealaltă jumătate a feței și, în timp ce își usca fața și mâinile cu căptușeala mânecii, l-a dojenit pe pictor:

— Nu voiam chiar deloc să mă recunoști. Când te-am zărit deodată pe plajă, după ce am azvârlit cenușa în lac, și nu am mai putut să mă feresc de tine, am vrut să-mi spăl funinginea de pe față, ca tu să nu mă poți recunoaște. Căci curată m-ai văzut doar o singură dată.

Și într-adevăr, Oizo abia de-o recunoștea pe fata curată ca lacrima.

— Spui că doar o dată te-am zărit spălată? Nu te-am văzut decât neagră.

— Ba da, ba da, a dat din cap „Rădăcinuța”. — Nu-ți amintești, maestre, când ți-am descris zborul gâștelor sălbatice de la Katata pe o vază de lut? Nu-ți amintești? Era în lumina lunii. Tu stăteai pe altan, iar eu, lângă cuptorul din curte.

— Erai luminată în roșu și albastru, a zis Oizo, ca scoica din mâna mea care irizează și lucește albastru ca luna și roșu ca focul. Acesta este imaginea pe care vreau s-o pictez. Vreau să-ți pictez chipul, luminat albastru de lună și roșu de foc. Și de aceea am venit la Katata.

„Rădăcinuța" a râs o clipă. Apoi însă a devenit foarte serioasă.

— Nu, a spus ea și a clătinat din cap. — Nu mai ai voie să vii în casa noastră. Cât timp ai stat la noi, nu m-am ocupat cum trebuie de foc și am ars prea multe vase de lut de-ale lui tata.

— Mai e un motiv pe care nu-l spui, a zis Oizo. — O să-i plătesc tatălui tău toate vasele de lut când am să te pictez. Vorbește și spune-mi din ce motiv nu mai am voie să vin în casa ta?

Obrajii „Rădăcinuței" s-au înroșit, iar ea și-a acoperit fața cu mâinile pentru a-și ascunde roșeața.

Oizo a privit uimit cât de frumoasă era fata și a auzit cum murmura și cânta ritmic în timp ce glăsuia, ca și cum stuful de anul trecut ar fi început să susure din nou în jurul lui.

— Nu vrei să faci o plimbare cu barca alături de mine, „Rădăcinuța"? O briză călduță vine peste lac, iar serile sunt deja lungi și luminoase. Cred că gâștele sălbatice trebuie să revină curând.

— O, zei, așa este, a suspinat fata. — Vreau să-și arăt gâștele sălbatice de pe lac, maestre. Iar în ochii ei sclipi un râs, la fel cum licăresc pietricelele negre și ude de pe mal. — Așa e aerul când vin gâștele pe înserat. Nu le-ai văzut niciodată sosind dinspre lac, maestre?

— Nu, am văzut zborul gâștelor sălbatice doar de pe țărm, peste dealuri și copaci.

— Atunci vreau să ți-l arăt de pe lac, a dat fata din cap cu entuziasm; iar chipu-i palid și mâinile-i tremurânde exprimau iute ceea ce nu rostea.

Ea s-a urcat în barcă înaintea lui Oizo, a apucat lopețile și a vâslit fără să mai scoată un cuvânt, a cârmit barca fără să-l întrebe pe pictor încotro dorește să meargă. Oizo a simțit și a înțeles din roșeața și paloarea fetei că își tăinuia zbuciumul inimii. A rămas nemișcat și tăcut, ascultându-și propria inimă ce i se stârnise în piept. Căci în ochii lui fata devenea tot mai frumoasă și ar fi vrut să o îmbrățișeze.

Lacul Biwa era neted ca uleiul, iar aerul, tot asemeni uleiului. Ca două oglinzi așezate una peste alta, tot astfel stătea reflecția cerului primăvăratec în lumina apusului peste oglinda lacului.

„Rădăcinuța" a pus brusc vâslele în barcă și a spus:

— Liniște! Vin!

Și imediat a repetat:

— Liniște! Vin!

Oizo se întreba de ce ar trebuie să se facă liniște, de vreme ce el nu vorbea. El nu știa că vocea lui zumzăia neîncetat în urechile fetei și că sângele ei vorbea neîncetat cu el.

Acum i s-a întâmplat și lui același lucru. S-a ridicat și a spus:

— Liniște! Vin! Căci îi răsuna în sânge glasul fetei – ea, care nu rostea niciun cuvânt.

Atunci părea că bărci cu vâsle se înalță în aer, bat din lopeți tari, iar morile se învârt cu roți invizibile. Sunete care nu semănau nici cu muzică, nici cu glasuri de oameni sau de animale, țeseau acorduri solemne în liniștea de deasupra lacului. Acestea răsunau undeva în spațiul incomensurabil al amurgului, se învârteau și se arătau apoi în negura serii, se preschimbau în năluci albe, care se înșirau deasupra femeii și bărbatului și se reflectau în oglinda apei ca un șirag de batiste albe fluturate în vânt. Rândul alb de fantome desena o buclă albă în văzduh și una pe oglinda apei, apoi se risipea ca o melodie a vântului, lăsând în urmă suspine de uimire, de dor, ca și cum aerul ar fi rămas mult timp încărcat cu dorințe neîmplinite, după trecerea gâștelor sălbatice de la Katata.

Se făcuse atât de întuneric pe lac de parcă întunericul s-ar fi ridicat din adâncuri ca o a doua apă și s-ar fi revărsat peste capetelor celor doi oameni din barcă. O ultimă rămășiță a luminii, mică precum un ou transparent, stăruia la apus, deasupra țărmului.

Oizo nu putea să vadă fața „Rădăcinuței”. A bâjbâit după banca ei, îi căuta mâinile pe care dorea să le mângâie. Dar ea își înfășurase ambele mâini în mânecile largi ale rochiei, de parcă i-ar fi fost tăiate.

— Dă-mi mâinile tale! Vreau să ți le încălzesc, să nu-ți fie frig. Sau te temi să nu te apuce de mâini spiritele rele ale mării? Să nu-ți fie teamă, „Rădăcinuță”! Ești prea frumoasă. Toți zeii trebuie să te ocrotească. Când tu ești cea care se uită la ei chiar și zeii răi se fac buni.

— Ce vrei de la mine? a zis fata. — Nu ți-am arătat zborul gâștelor sălbatice deasupra lacului? N-ai fost în stare să citești semnele, scrisul constituit din cer și din linia apei?

— Declarația de dragoste? a întrebat Oizo.

— Refuzul iubirii, a șoptit fiica olarului emoționată și grăbită.

Și acum Oizo a înțeles: Inscripția se schimba într-o altă scriere prin reflexia care apărea în apa lacului; iar când fetele din Katata o arătau unui pretendent, acesta era respins. Văzută de pe lac, linia de zbor a gâștelor sălbatice pe apă și pe cer se tălmăcea:

„Nu-mi place că te uiți după mine. Nici eu nu mă uit după tine.”

Ce stranie coincidență — zborul gâștelor sălbatice își schimba înțelesul, după cum linia reflecției în apă se alinia sau nu cu imaginea din aer. Oizo și-a dat imediat seama că „Rădăcinuța” îl iubea și, prin refuzul ei, îl tachina, probabil dorind să-l provoace să se apropie, căci aerul dintre ei era încărcat miraculos de dorință și iubire nerostită. Fără să stea pe gânduri, și-a pus brațul în jurul micii femei și n-a simțit nicio împotrivire. Sfioasă „Rădăcinuța” și-a ascuns fața la pieptul pictorului. Oizo i-a povestit repede:

— Nu știi, „Rădăcinuță”, că am plutit zile întregi pe lac ca un lemn mort, iar în cele din urmă nu am mai putut răbda, fiindcă mi-a fost interzis să mă întorc pe uscat — căci trebuia să fug de declarația de dragoste a prințesei. Dar acum că știu dublul înțeles al zborului gâștelor sălbatice, pot termina de pictat sala prințesei, de îndată ce adaug linia de oglindire în apă. Și nimeni din țară nu va mai putea spune că prințesa s-a făcut de râs, ci că a dorit să se arate inaccesibilă, așa cum se cade unei prințese. Atunci toți vor citi în sala aceea semnul:

„Nu-mi place că te uiți după mine. Nici eu nu mă uit după tine.”

Apoi mă întorc și îmi construiesc casa în Katata. Nu va mai trebui să te ocupi de cuptorul tatălui. Vei sta alături de mine, la focul meu. Și te voi picta iar și iar în rochia primăverii timpurii, pe plajă, în casă, în lumina lunii, pe apă, lângă vatră. Și toți ar trebui să spună: „aceasta este cea mai fericită fată din Katata. Ea apare în toate picturile cu începutul primăverii, la ceasul cald al înserării, când e de așteptat zborul gâștelor sălbatice și când dragostea grăiește, chiar dacă nimeni nu vorbește: „Liniște! Iată-i că vin!”

Atunci „Rădăcinuța” și-a scos mâinile din mâneci și l-a îmbrățișat pe Oizo.